

ло – наявність конфліктних правовідносин між невіддільним та віддільним суб'єктом, все ж передбачають наявність більш широкого (комплексного) спектра публічно-правового регулювання з власними методами.

Разом з тим слід зазначити, що ми не позбавляємо адміністративне право його процесуальної частини у вигляді сукупності процедурно-процесуальних норм (йдеться про наявність процесуальної складової адміністративного права), які забезпечують реалізацію правового статусу його владних та невіддільних суб'єктів, у тому числі у взаємовідносинах між собою, та підкреслюють єдність предмета адміністративного права України, його матеріально-процесуальну неподільність. При цьому ми висловлюємо думку про неможливість існування в системі адміністративного права як складової частини адміністративно-процесуального права підгалузі чи інституту, оскільки процесуальні норми в адміністративному праві є складовою частиною інших підгалузей та інститутів, наприклад адміністративно-деліктного права, інституту виконавчої влади, інституту звернень громадян, інституту адміністративних послуг тощо.

Таким чином, сьогодні існує потреба у впорядкуванні наукових уявлень про адміністративний процес, що потребує диференційованого підходу до даного явища з точки зору його функціональної та правової природи і визначення місця в національній системі права взагалі та в системі адміністративного права України зокрема.

Література

1. Адміністративне право України: Підручник / За заг. ред. С.В. Ківалова. – О., 2003.
2. Козлов Ю.М. Административное право: Учебник. – М.: Юристъ, 2007.
3. Бандурка А.М., Тищенко Н.М. Административный процесс: Учебник. – К., 2001.
4. Бахрах Д.Н. Административное право России: Учебник для вузов. – М., 2000.
5. Теория государства и права: Курс лекций / Под ред. Н.И. Матузова, А.В. Малько. – М., 2000.

УДК 342.53(477)

Т.М. Кравцова

РЕГУЛЯТОРНИЙ ПРОЦЕС: ЗМІСТ ТА ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ

Головним напрямом державної регуляторної політики є вдосконалення правового регулювання адміністративних відносин між державними регуляторними органами та суб'єктами господарювання. Досягти цього можливо через недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів шляхом законодавчого закріплення процедури підготовки і прийняття регуляторних актів. Така процедура становить собою особливий правовий порядок, детально визначений у Законі України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [1]. Всі регуляторні акти

мають бути видані відповідно до встановленого цим Законом порядку і мати відповідну правову форму.

Регуляторний процес – це регламентована нормами права регуляторна діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування, пов'язана з підготовкою, прийняттям, відстеженням результативності та переглядом регуляторних актів.

З урахуванням факторів, що характеризують місце і роль регуляторних актів у системі правових форм державного регулювання господарських відносин, можна оцінити і місце процедури щодо підготовки, прийняття, відстеження результативності та перегляду регуляторних актів у загальній структурі процесу здійснення регуляторної політики у сфері господарської діяльності. Значною мірою цим визначається та ключова роль, яку має регуляторний процес під час здійснення державного регулювання. Не викликає сумніву, що вплив чітко відпрацьованого процесу на формування змісту регуляторного акта величезний. Сам по собі регуляторний процес виступає організуючим початком підготовки, прийняття і дії такого роду акта, є важливою гарантією його відповідності вимогам законодавства.

Особливе значення регуляторний процес набуває в аспекті охорони і захисту прав суб'єктів господарювання. Це обумовлено тією обставиною, що регуляторними актами значною мірою формується механізм взаємовідносин держави і суб'єкта господарської діяльності. З іншого боку, у разі неналежного регулювання тих або інших аспектів такого роду відносин, корекція регуляторних актів значною мірою ускладнена. Ось чому якісний рівень розробки і прийняття регуляторних актів повинен відповідати найвищим вимогам, забезпечувати пріоритет прав і свобод суб'єктів господарювання та інших суб'єктів господарських відносин над інтересами держави чи певного відомства.

Специфіка регуляторного акта відбиває структуру процесу його вироблення і реалізації, зміст необхідних етапів. Поняття «етап» характеризує регуляторний процес стосовно тимчасової послідовності регуляторних дій. Взаємозв'язок між етапами виражає закономірності процесу регуляторної діяльності як цілісного державно-правового явища, де є конкретний зміст елементів, де їхні масштаби та тривалість виконання можуть мінятися в залежності від завдань державного регулювання господарських відносин, але сутність і послідовність залишаються незмінними під час здійснення регуляторного акта. Його необхідність припускає ефективне виконання всіх і кожного окремо етапів підготовки, прийняття та дії регуляторного акта, визначаючи тим самим організаційну структуру цього процесу. Науково обґрунтована упорядкованість дій з реалізації регуляторного акта становить собою організацію процесу регуляторної діяльності. Регуляторний акт, отже, знаходиться в центрі цієї діяльності.

Відповідно до Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [1], регуляторний процес складається з таких етапів:

- планування діяльності з підготовки регуляторних актів;
- розробка проектів регуляторних актів;

- підготовка аналізу регуляторного впливу;
- оприлюднення проектів регуляторних актів з метою одержання зауважень і пропозицій від фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань;
- відкриті обговорення проектів регуляторних актів за участю представників громадськості, питань, пов'язаних з регуляторною діяльністю;
- погодження проектів регуляторних актів, які розробляються органами виконавчої влади, із спеціально уповноваженим органом або його територіальними органами;
- прийняття відповідним органом державної влади та місцевого самоврядування регуляторного акта відповідно до регламенту його діяльності;
- відстеження результативності та перегляд регуляторних актів.

Процедура підготовки та прийняття регуляторного акта носить циклічний характер. Його етапи складають цикл регуляторної діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. Починаючи з підготовки регуляторного акта, регуляторна діяльність переходить до організації реалізуючих його дій і завершується контролем та оцінкою впровадження регуляторного акта щодо досягнення цим актом цілей, задекларованих під час його прийняття. Контроль та відстеження результативності регуляторного акта необхідні для порівняння фактичного і бажаного стану об'єкта державного регулювання – господарської діяльності. На основі цього переглядається регуляторний акт або, у необхідних випадках, виробляється новий, тобто починається новий регуляторний цикл.

Отже, всю регуляторну діяльність можна розчленувати на подібні цикли різного рівня і ступеня складності, що в сукупності забезпечують вироблення і реалізацію регуляторного впливу на господарську діяльність в цілому або її окремі складові. Таке розчленування дозволяє впорядкувати дії регуляторного органу, надати їм необхідної економіко-правової спрямованості.

Виходячи з широкого кола регуляторних органів, правила, що регулюють порядок видання регуляторних актів, багато в чому відрізняються одне від одного. Наприклад, Верховна Рада приймає регуляторні акти відповідно до Регламенту Верховної Ради України [2], Кабінет Міністрів – на підставі Тимчасового регламенту Кабінету Міністрів України [3], органи місцевого самоврядування – відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [4] та регламентів відповідних рад. Однак, незважаючи на таке різноманітне правове регулювання діяльності окремих органів державної влади та місцевого самоврядування, всі регуляторні органи повинні здійснювати регуляторну діяльність з урахуванням вимог норм Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [1]. Тобто визначені в законі етапи (стадії) регуляторного процесу є обов'язковими для всіх органів державної влади та місцевого самоврядування під час підготовки та прийняття регуляторних актів.

Такий професійний і виважений підхід до прийняття державних рішень у сфері господарської діяльності, їх своєчасність значною мірою визначають не тільки якість регуляторних актів, але й рівень самої регуляторної діяльності держави. В умовах реформування господарських відносин та впровадження демократичних

засад у їх регулювання істотно зростає значення методологічних підходів до самого процесу підготовки та прийняття регуляторних актів, його організації. Прийняття якісних регуляторних актів, здатних ефективно впливати на сферу господарських відносин та стосунки між державою і суб'єктами господарювання, значною мірою залежить від процедури їх підготовки. Це багато в чому визначає ступінь впливу регуляторного акта на суспільні відносини, його ефективність.

На основі вищевикладеного варто виділити такі особливості регуляторного процесу: призначення регуляторного процесу для впорядкування регуляторної діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері господарювання; урегульованість регуляторної процесуальної форми правовими нормами; єдиний підхід до правового забезпечення регуляторної діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування незалежно від їхнього правового статусу; надання процесуальних гарантій учасникам регуляторного процесу; системність регуляторного процесу.

Особливості регуляторного процесу дають можливість сформулювати його поняття в широкому розумінні. Отже, регуляторний процес – це врегульований правовими нормами і реалізований у правовідносинах, пов'язаних з державним регулюванням господарської діяльності, порядок здійснення регуляторної діяльності органами державної влади та місцевого самоврядування з метою охорони та захисту прав суб'єктів господарювання та інших суб'єктів господарських правовідносин, що характеризується системністю і наданням процесуальних гарантій учасникам регуляторного процесу.

Література

1. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11 вересня 2003 р. № 1160-IV // *Голос України*. – 2003. – № 193. – С. 14-17.
2. Регламент Верховної Ради України від 27 липня 1994 р. № 129а/94-ВР, № 129б/94-ВР // *Відомості Верховної Ради України*. – 1994. – № 35. – Ст. 338.
3. Тимчасовий регламент Кабінету Міністрів України // *Офіційний вісник України*. – 2000. – № 24. – Ст. 994.
4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997р. № 280/97-ВР // *Відомості Верховної Ради України*. – 1997. – № 24. – Ст. 170.